

Кириченко О. В.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У сучасних умовах глобалізації бюджетна політика набуває особливого значення як інструмент впливу на соціально-економічну мобільність, включаючи міжнародний туризм. Формування та реалізація державних бюджетів безпосередньо впливають на обсяг

інвестицій у туристичну інфраструктуру, підтримку національного іміджу, безпекові заходи, транспортну доступність і фінансування культурної спадщини. У країнах Європейського Союзу, США та Україні ці аспекти реалізуються по-різному, що зумовлює відмінності у динаміці туристичних потоків і рівні туристичної привабливості.

Дослідження ролі бюджетного фінансування як чинника, що стимулює або, навпаки, стримує розвиток міжнародного туризму, є особливо актуальним у контексті зростаючої економічної нестабільності, пошуку ефективних стратегій відновлення після пандемії COVID-19 та необхідності адаптації до нових викликів. У дослідженні пропонується порівняльний аналіз підходів до бюджетної підтримки туризму в ЄС, США та Україні з акцентом на соціально-економічні наслідки таких політик для національних економік і глобальної туристичної мобільності.

У країнах Європейського Союзу бюджетна політика у сфері туризму все частіше набуває форми стратегічних інвестицій у стійкий розвиток, цифровізацію та зелену трансформацію туристичної індустрії. Зокрема, фінансування з фондів ЄС, таких як NextGenerationEU чи Cohesion Fund, спрямовується на модернізацію інфраструктури, збереження культурної спадщини та розвиток альтернативних форм туризму, що знижують навантаження на популярні дестинації (боротьба з перетуризмом). Це сприяє не лише зростанню туристичних потоків, а й посиленню соціального включення та зайнятості в регіонах [1-4]. США демонструють іншу модель: тут акцент зміщено на податкове стимулювання приватних інвестицій, розвиток внутрішнього туризму та безпекових інфраструктур. Бюджетна підтримка зосереджена на транспортному сполученні, охороні національних парків і просуванні країни як безпечного напрямку для відпочинку. Значна увага приділяється створенню сприятливого регуляторного середовища для туристичного бізнесу [5-6].

В Україні ж бюджетна політика у сфері туризму має обмежене фінансування та фрагментовану структуру, що послаблює її вплив на туристичну привабливість. Попри наявність стратегій та програм, недостатній рівень державних інвестицій, відсутність стабільного фінансування інфраструктурних проєктів та слабка міжвідомча координація гальмують розвиток туристичного потенціалу. Водночас, приклади реалізації окремих ініціатив (зокрема, підтримка внутрішнього туризму в межах програм відновлення після COVID-19) засвідчують можливість ефективного використання бюджетних інструментів у цьому секторі [7].

Таблиця 1

Порівняння бюджетної політики у сфері туризму: ЄС, США, Україна

Країна/регіон	Основні інструменти бюджетної політики	Пріоритети фінансування	Вплив на міжнародний туризм	Особливості реалізації
ЄС	Європейські фонди (NextGenEU, Cohesion Fund); дотації регіонам	Сталість, цифровізація, культурна спадщина	Підвищення привабливості, зменшення перетуризму	Переважно через програми на рівні регіонів
США	Податкові стимули; федеральне та місцеве фінансування	Внутрішній туризм, транспорт, безпека	Стабільне зростання внутрішнього та в'їзного туризму	Орієнтація на приватний сектор
Україна	Обмежене державне фінансування; проєктне фінансування	Внутрішній туризм, імідж, інфраструктура (частково)	Обмежений ефект через нестачу ресурсів	Недостатня координація та стратегічність

Джерело: складено на основі [1-7]

Таким чином, результати проведеного аналізу дають змогу сформулювати кілька ключових узагальнень. Бюджетна політика відіграє ключову роль у формуванні міжнародної

туристичної мобільності через вплив на інфраструктуру, імідж країни, доступність та безпеку подорожей. Європейський Союз демонструє ефективну модель бюджетної підтримки туризму, орієнтовану на стійкий розвиток, регіональну рівновагу та екологізацію галузі. Дотації з фондів ЄС сприяють модернізації та зростанню туристичної привабливості.

США використовують інструменти фіскального стимулювання для залучення інвестицій у туризм, акцентуючи на внутрішній мобільності, розвитку інфраструктури та забезпеченні безпеки. Основна роль при цьому відводиться приватному сектору.

В Україні спостерігається слабкий рівень бюджетної підтримки туризму, що обмежує її конкурентоспроможність на міжнародному туристичному ринку. Проте поодинокі ініціативи демонструють наявність потенціалу для позитивних зрушень за умови стратегічного підходу та політичної волі.

Порівняльний аналіз підтверджує, що ефективна бюджетна політика у сфері туризму повинна бути довгостроковою, інституційно вбудованою та спрямованою на стимулювання партнерства між державою та бізнесом. Для України особливо актуально інтегрувати туристичну політику в загальну бюджетну стратегію, орієнтуватися на досвід ЄС [8] і США, розширювати доступ до міжнародних джерел фінансування та посилювати міжвідомчу координацію.

У довгостроковій перспективі ефективне державне фінансування туристичного сектору здатне стати важливим чинником економічного зростання, підвищення рівня зайнятості, регіонального розвитку та інтеграції України в міжнародний туристичний простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Valente, B., & Medeiros, E. (2022). The Impacts of EU Cohesion Policy on Sustainable Tourism: The Case of POSEUR in Algarve. *Sustainability*, 14(19), 12672. URL: <https://doi.org/10.3390/su141912672>
2. European Commission: Directorate-General for Budget, EU budget policy brief – The EU as an issuer – The NextGenerationEU transformation. #3. (2022). Publications Office of the European Union. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2761/111076>
3. OECD. (2022). *OECD Tourism Trends and Policies 2022*, OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/a8dd3019-en>.
4. OECD. (2025). *Building strong and resilient tourism destinations*. OECD Tourism Papers, 2025/03, OECD Publishing, Paris. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/a57c343d-en>
5. *Examining the 2022 National Travel and Tourism Strategy*. (2022). URL: https://www.congress.gov/117/chr/CHRG-117shrg54988/CHRG-117shrg54988.pdf?utm_source=chatgpt.com
6. *National Travel and Tourism Infrastructure Strategic Plan*. (2024). URL: https://www.transportation.gov/sites/dot.gov/files/2024-04/NTTISP_2024.pdf
7. *Ukrainian tourism development roadmap*. URL: <https://www.suncity-travel.com/project/ukraine-tourism-roadmap/>
8. Якубовський, Сергій & Кириченко, Ольга. (2024). The State and Prospects of the Development of the Tourism Industry in Ukraine in the Conditions of Global Challenges. *Економіка та суспільство*. DOI:10.32782/2524-0072/2024-67-55.